เรื่องเสร็จที่ ๒๑๔๑/๒๕๕๘

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การจัดการศึกษาตามโครงการ น.ส.ว. ขอโอกาส ของโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๐๙/๔๘๖ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอหารือกรณีโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาในระบบ ในรูปแบบของโครงการ น.ส.ว. ขอโอกาส โดยโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาอาศัยหลักการและเหตุผลการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จัดการศึกษาดังกล่าวให้กับกลุ่มบุคคล ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มนักเรียนที่มีอายุตามเกณฑ์ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการศึกษาในระบบ

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มนักเรียนไม่จบพร้อมรุ่น คือ กลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนเดิมแล้วไม่จบการศึกษาให้ถือว่าเรียนตามหลักสูตรจากโรงเรียนเดิมครบ ๑,๒๐๐ ชั่วโมง เพียงแต่ไม่ผ่านบางรายวิชา เมื่อเข้าศึกษาต่อในโครงการ น.ส.ว. ขอโอกาส นักเรียนสามารถสอบประเมินในรายวิชาที่เหลือและจบการศึกษาทันทีโดยไม่ติดเงื่อนไขเวลา

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มนักเรียนที่มีอายุเกินเกณฑ์ หรือที่หลุดจากระบบ หรืออยู่นอกระบบการศึกษา ยืดหยุ่นเวลาเรียนใช้เวลาอย่างต่ำ ๑ ปีการศึกษา (เทียบเวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง ต่อ ๑ วัน)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นว่า โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระบบ (ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายตามปกติ) แต่การที่โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาเปิดรับเด็กนักเรียนในโครงการ น.ส.ว. ขอโอกาส และใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ไม่ได้จัดอยู่ในการศึกษาในระบบ และออกเอกสารหลักฐานผลการเรียนในรูปแบบการศึกษาในระบบให้กับผู้ที่จบการศึกษา โดยอ้างว่ามีความจำเป็นที่ต้องให้โอกาสกับเด็กนักเรียนดังกล่าวและอ้างว่าโรงเรียนมีอำนาจในการดำเนินการตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ น่าจะเป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการดำเนินการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงขอหารือว่า โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยามีอำนาจจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในโครงการ น.ส.ว. ขอโอกาส ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) และผู้แทนสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นผู้ชี้แจง

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๖/๓๔๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า มาตรา ๑๕[๑] แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติให้การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ และยังกำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงานประกอบกับมาตรา ๔[๒] แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัตินิยามคำว่า “สถานศึกษา” ให้หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๑๕ จึงเป็นบทที่วางหลักการไว้ว่าสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ไม่ว่าจะสังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือไม่ก็ตาม สามารถจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบได้ แต่หากสถานศึกษาดังกล่าวเป็นสถานศึกษาของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ การที่สถานศึกษานั้นจะจัดการศึกษาในรูปแบบใดได้ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและภารกิจที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

การที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมทั้งได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ย่อมแสดงให้เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาได้ทั้งสามรูปแบบ แต่การดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

---

[๑]มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

[๒]มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ ฯลฯ

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ฯลฯ ฯลฯ

กรณีตามข้อหารือ เมื่อโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาจึงสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวได้ตามมาตรา ๑๕[๓] แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดด้วย ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง[๔] แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่จะติดตามตรวจสอบการดำเนินการของโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ต่อไป

(นายดิสทัต โหตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ธันวาคม ๒๕๕๘

---

[๓] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

[๔] มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงาน